Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Sutartinėms prievolėms taikytina teisė – Romos konvencijos ir Reglamento (EB) Nr. 593/2008 (Roma I) netaikymas bendrovių teisei – Ūkio subjekto ir vartotojo sudaryta patikėjimo sutartis, kurios vienintelis tikslas – administruoti komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalis“

Byloje C-272/18

dėl 2018 m. kovo 28 d. *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. balandžio 20 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Verein für Konsumenteninformation

prieš

TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen ir M. Safjan (pranešėjas),

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

posėdžio sekretorius D. Dittert, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. vasario 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Verein für Konsumenteninformation*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* S. Schumacher,

– *TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* C. Kux, G. Eckert ir I. Haiderer,

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin, M. Wasmeier ir C. Valero,

susipažinęs su 2019 m. rugsėjo 5 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktos pasirašyti 1980 m. birželio 19 d. Romoje (OL L 266, 1980, p. 1; toliau – Romos konvencija), 1 straipsnio 2 dalies e punkto ir 5 straipsnio 4 dalies b punkto, 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, 2008, p. 6; toliau – reglamentas „Roma I“) 1 straipsnio 2 dalies f punkto ir 6 straipsnio 4 dalies b punkto, taip pat 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 3 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Verein für Konsumenteninformation* (Vartotojų informavimo asociacija, Austrija, toliau – VKI) ir pagal Vokietijos teisę įsteigtos bendrovės *TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG* (toliau – TVP) ginčą dėl sąlygos, susijusios su taikytinos teisės pasirinkimu, kurią ši bendrovė naudojo su privačiais investuotojais sudaromose sutartyse, teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Romos konvencija

3 Romos konvencijos 1 straipsnyje „Konvencijos taikymo sritis“ nustatyta:

„1. Šios Konvencijos taisyklės taikomos sutartinėms prievolėms esant bet kuriai situacijai, susijusiai su skirtingų valstybių teisės pasirinkimu.

2. Jos netaikomos:

<…>

e) klausimams, kuriuos reglamentuoja bendrovių ir kitų juridinio asmens teises turinčių ar jų neturinčių subjektų teisė, tokiems kaip bendrovių ir kitų juridinio asmens teises turinčių ar jų neturinčių subjektų steigimas registruojant arba kitais būdais, jų teisnumas, vidaus struktūra arba likvidavimas ir darbuotojų bei narių asmeninė atsakomybė už bendrovės ar kito subjekto prievoles;

<…>“

4 Šios konvencijos 5 straipsnyje „Tam tikros vartojimo sutartys“ nurodyta:

„1. Šis straipsnis taikomas sutarčiai, kurios dalykas yra prekių tiekimas ar paslaugų teikimas fiziniam asmeniui (toliau – vartotojas) tokiu tikslu, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo verslu ar profesija, arba sutarčiai dėl kredito suteikimo tokiam dalykui įsigyti.

2. Nepaisant 3 straipsnio nuostatų, šalių teisė pasirinkti taikytiną teisę neatima ir neriboja vartotojo teisės į apsaugą, kurią jam teikia valstybės, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, privalomos teisės normos:

– jei toje valstybėje prieš sudarant sutartį [jam buvo pateiktas konkretus pasiūlymas] ar reklama ir jis pats toje valstybėje buvo ėmęsis visų reikiamų veiksmų sutarčiai sudaryti arba

– jei kita sutarties šalis ar jos atstovas gavo vartotojo užsakymą toje valstybėje,

– jei sutartis yra sudaryta dėl prekių pardavimo ir vartotojas vyko iš tos valstybės į kitą valstybę ir ten pateikė savo užsakymą, kai vartotojo kelionę surengė pardavėjas, siekdamas paskatinti vartotoją pirkti.

3. Nesant pasirinkimo pagal 3 straipsnį, nepaisant 4 straipsnio nuostatų, sutarčiai, kuriai taikomas šis straipsnis, taikoma valstybės, kurioje yra vartotojo įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, jei ji yra sudaryta šio straipsnio 2 dalyje apibūdintomis aplinkybėmis.

4. Šis straipsnis netaikomas:

<…>

b) paslaugų teikimo sutarčiai, kai paslaugos vartotojui yra teikiamos tik kitoje valstybėje nei ta, kurioje jis turi įprastinę gyvenamąją vietą.

<…>“

Reglamentas „Roma I“

5 Reglamento „Roma I“ 7 ir 25 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(7) Šio reglamento materialinė taikymo sritis ir nuostatos turėtų atitikti 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (Briuselis I) [(OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42)] ir 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma II) [(OL L 199, 2007, p. 40)].

<…>

(25) Vartotojai turėtų būti apsaugoti pagal jų įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisės normas, nuo kurių sutartimi negali būti nukrypstama, su sąlyga, kad vartojimo sutartis buvo sudaryta verslininkui vykdant komercinę arba profesinę veiklą toje valstybėje. <…>“

6 Šio reglamento 1 straipsnyje „Materialinė taikymo sritis“ nustatyta:

„1. Šis reglamentas teisės kolizijos atvejais taikomas sutartinėms prievolėms civilinėse ir komercinėse bylose.

Jis netaikomas fiskaliniams, muitų ir administraciniams klausimams.

2. Šis reglamentas netaikomas:

<…>

f) klausimams, kuriuos reglamentuoja įmonių ir kitų juridinio asmens statusą turinčių ar neturinčių subjektų teisė, pavyzdžiui, įmonių ir kitų juridinio asmens statusą turinčių ar neturinčių subjektų steigimui, registruojant ar kitokiu būdu, veiksnumui, vidaus organizacijai ar likvidavimui bei organų narių ir dalyvių asmeninei atsakomybei už įmonės ar subjekto prievoles;

<…>“

7 Minėto reglamento 3 straipsnio „Pasirinkimo laisvė“ 1 dalyje numatyta:

„Sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė. <…>“

8 To paties reglamento 6 straipsnis „Vartojimo sutartys“ suformuluotas taip:

„1. Nedarant poveikio 5 ir 7 straipsnių taikymui, sutarčiai, sudarytai tarp fizinio asmens, siekiančio tikslų, kurie gali būti laikomi nesusijusiais su jo darbu ar profesine veikla (vartotojas), ir kito asmens, atliekančio savo darbą arba vykdančio profesinę veiklą (profesionalas [ūkio subjektas]), taikoma vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybės teisė, jei profesionalas [ūkio subjektas]:

a) vykdo komercinę ar profesinę veiklą vartotojo įprastos gyvenamosios vietos valstybėje arba

b) bet kokiomis priemonėmis kreipia šią veiklą į tą valstybę ar kelias valstybes, tarp kurių yra ta valstybė,

ir ta sutartis patenka į tokios veiklos sritį.

2. Nepaisant 1 dalies, šalys, laikydamosi 3 straipsnio, gali pasirinkti 1 dalies reikalavimams atitinkančiai sutarčiai taikytiną teisę. Tačiau toks pasirinkimas negali atimti iš vartotojo apsaugos, kurią jam teikia nuostatos, nuo kurių negalima nukrypti susitarimu pagal teisę, kuri nepasirinkus teisės būtų taikoma 1 dalies pagrindu.

<…>

4. 1 ir 2 dalys netaikomos:

a) paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybė;

<…>“

Direktyva 93/13

9 Direktyvos 93/13 10 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„<…>, *inter alia*, darbo sutartys, sutartys[,] susijusios su teisėmis į paveldėjimą, sutartys[,] susijusios su teisėmis pagal šeimos teisę[,] ir bendrovių inkorporavimo ar organizavimo sutartys arba ūkinių bendrijų sutartys neturi būti įtrauktos į šią direktyvą[.]“

10 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

Austrijos teisė

11 1979 m. kovo 8 d. *Konsumentenschutzgesetz* (Vartotojų teisių apsaugos įstatymas; *BGBl.* 140/1979, toliau – *KSchG*) 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Jeigu sutarties sąlyga, esanti standartinės sutarties bendrosiose sąlygose ar jos formose, yra suformuluota neaiškiai ar nesuprantamai, ji negalioja.“

12 *KSchG* 13a straipsnio 2 dalyje numatyta:

„6 straipsnis [taikomas] siekiant apsaugoti vartotoją, neatsižvelgiant į sutarčiai taikomą teisę, jei jis įsitraukė į ūkio subjekto ar jo įdarbintų asmenų Austrijoje vykdomą veiklą siekiant sudaryti tokias sutartis.“

13 1811 m. birželio mėn. 1 d. *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Bendrasis civilinis kodeksas) (JGS Nr. 946/1811, toliau – ABGB) 864a straipsnyje nurodyta:

„Neįprasto turinio nuostatos, kurias viena sutarties šalis naudoja bendrosiose sąlygose ar prisijungimo sutartyse, laikomos neįtrauktomis, jei jos nepalankios kitai šaliai ir jei ji, atsižvelgdama į aplinkybes, visų pirma į tai, kaip aktas išdėstytas, neturėjo tikėtis tokių nuostatų, nebent pirmoji sutarties šalis buvo konkrečiai atkreipusi antrosios šalies dėmesį į šias nuostatas.“

14 ABGB 879 straipsnyje nustatyta:

„1) Sutartis, kurioje nepaisoma teisinių draudimų arba kuri prieštarauja moralės principams, yra niekinė.

<…>

3) Sutarties sąlyga, kuri naudojama bendrosiose sąlygose arba prisijungimo sutartyse ir kuria nenustatoma kuri nors iš šalių pagrindinių pareigų, teisiškai yra niekinė, jei ja padaroma didelė žala sutarties šaliai, atsižvelgiant į visas aplinkybes.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 VKI, kaip Austrijoje įsteigta visuomeninė vartotojų asociacija, turi teisę pareikšti ieškinius dėl veiksmų nutraukimo tam, kad būtų apsaugoti Austrijoje gyvenančių vartotojų interesai.

16 TVP yra Hamburge (Vokietija) įsteigta patronuojamoji bendrovė, kurios 100 % akcijų priklauso grupei *MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg* (toliau – MPC grupė) ir kuri steigia uždarus investicinius fondus ir jais prekiauja. Šie fondai – pagal Vokietijos teisę įsteigtos komanditinės ūkinės bendrijos, į kurias gali investuoti privatūs ir instituciniai investuotojai tapdami komanditoriais.

17 Iki 2014 m. gruodžio 19 d. TVP ir jos patronuojančioji bendrovė buvo sudariusios susitarimą dėl dividendų kontrolės ir išmokėjimo. Taigi TVP vadovybė buvo pavaldi *MPC* grupei.

18 Tarp daugybės *MPC* grupės įsteigtų komanditinių ūkinių bendrijų yra *Dreiundvierzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG* (toliau – 43-iasis fondas), *Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG* ir *Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG*.

19 TVP, kaip valdytojai ir komanditorei steigėjai, be kitų dalių, priklauso 2003 m. įsteigto 43-iojo fondo dalis. Kadangi šio fondo dalys buvo parduodamos ne tik Austrijoje, Austrijos banke buvo atidaryta patikos sąskaita, į kurią pervedimus už įsigyjamas dalis galėjo atlikti Austrijoje reziduojantys investuotojai. Kai kurių kitų TVP fondų, pavyzdžiui, *Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland* (įsteigtas 2004 m.) ir *Zweiundsiebziegste Sachwert Rendite-Fonds Holland* (įsteigtas 2011 m.), dalys buvo parduodamos tik Austrijoje. TVP Austrijos banke atidarė patikos sąskaitą šiems dviem fondams.

20 Pagal 43-iojo fondo įstatų 3 straipsnio 3 dalį TVP turi teisę priimti papildomus komanditorius. Taigi suinteresuoti investuotojai (būsimieji komanditoriai) perveda atitinkamą sumą į šio fondo patikos sąskaitą. Taip investuotojai netiesiogiai tampa šio fondo patikėtojais, tarpininkaujant TVP, kuri veikia kaip patikėtinė. Jų įnašus TVP valdo remdamasi patikėjimo sutartimi. Toks veikimo būdas taip pat taikomas ir kitiems fondams.

21 Pati TVP nesirūpina investuotojų pritraukimu – tai atlieka kita patronuojamoji bendrovė, *CPM Anlagen Vertriebs GmbH i.L.*, kurios 100 % kapitalo priklauso *MPC* grupei. Ši patronuojamoji bendrovė perduoda pasiūlymus ir tikslinę reklamą Austrijoje reziduojantiems vartotojams; tai daro ir kiti tarpininkai, kaip antai Austrijos bankai ar investicijų konsultantai. TVP, neturėdama Austrijoje nei padalinio, nei filialo, neturi tiesioginio ryšio su komanditoriais ir pati nevykdo jokios konsultavimo veiklos.

22 Investuotojai gali įsigyti dalių šiuose fonduose, pateikę TVP pareiškimą dėl prisijungimo, ir tai yra pasiūlymas sudaryti patikėjimo sutartį. Kaip matyti iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, visi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje aptariami investuotojai savo paraiškas įsigyti kapitalo dalį pasirašė Austrijoje. Suma už įsigyjamą dalį turėjo būti pervesta į pasirinkto fondo patikos sąskaitą, TVP vardu atidarytą Austrijos banke. Ši suma jokiu atveju nebuvo pervedama į patikos sąskaitą Vokietijoje.

23 TVP siūlo investuotojams patikos paslaugas. Ji rūpinasi komanditoriaus dalimi investuotojo sąskaita ir ją administruoja kaip patikėtinė. Ji savo vardu, bet investuotojo sąskaita įgyvendina jo teises, kurias suteikia jo turima komanditoriaus dalis, ir perveda jam dividendus ir kitas turtines teises, atsirandančias dėl jo dalies. TVP investuotojams perduoda iš fondo gaunamą informaciją apie bendrovės, kurios kapitalo dalis jiems priklauso, veiklą. Už šias paslaugas TVP gauna nustatytą metinį atlygį, kuris sudaro 0,3 % investuotojo įnašo.

24 Savo verslo santykiuose su privačiais investuotojais TVP naudoja standartinės sutarties formas. Būtinus teisinius veiksmus (pareiškimo dėl prisijungimo pasirašymas) Austrijoje atlieka investuotojai, o juos priima TVP partneriai arba jų partneriai Austrijoje.

25 TVP vykdo administravimo veiklą pagal patikėjimo sutartį. Atitinkamose patikėjimo sutartyse, be kita ko, nurodyta:

„Patikėjimo sutarčiai taikoma Vokietijos Federacinės Respublikos teisė. Prievolės įvykdymo vieta ir teismo, turinčio jurisdikciją spręsti visus ginčus, kylančius iš šios sutarties ar dėl jos sudarymo, vieta yra administruojančios patikėtinės buveinės vieta, jei taip galima susitarti nepažeidžiant įstatymo.“

26 Dėl šios sąlygos nebuvo atskirai derėtasi ir ji yra standartinės sutarties formose. Šiose formose taip pat nėra aiškios nuorodos, kuri būsimam investuotojui leistų lengvai sužinoti apie tą sąlygą.

27 Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, TVP savo paslaugas kreipia į Austrijos rinką ir administruoja interneto svetainę www.tvp-treuhand.at, iš kurios naudotojas nukreipiamas į vokišką interneto svetainę www.tvp-treuhand.de. Domeno savininkė yra MPC grupės įmonė, atsakinga už visos šios grupės informacinių technologijų klausimus. Ši bendrovė taip pat administruoja interneto svetainės pradžios puslapį vokiečių kalba. Nuo 2006 m. Austrijos investuotojai gali užsiregistruoti šioje

svetainėje. Nuo 2011 m. investuotojai, kurie to aiškiai pageidauja, gali balsuoti ne tik raštu, bet ir internetu. Investuotojas taip pat gali susipažinti su rašytinių dokumentų, kuriuos jis gavo šiuo būdu, kopija.

28 Ieškiniu dėl veiksmų nutraukimo, pareikštu 2013 m. rugsėjo 6 d. *Handelsgericht Wien* (Vienos komercinių bylų teismas, Austrija), VKI prašė uždrausti bendrovei TVP bendrosiose sąlygose, kuriomis ji grindžia sudaromas patikėjimo sutartis, arba šiuo tikslu naudojamose standartinės sutarties formose, palaikydama verslo ryšius su Austrijoje reziduojančiais investuotojais, kuriuos, anot jos, reikia laikyti vartotojais, naudoti taikytinos teisės pasirinkimo sąlygą ir lygiaverčio turinio sąlygas, taip pat taikyti tokias sąlygas.

29 Kaip nurodo VKI, taikytinos teisės pasirinkimo sąlyga pažeidžia Sąjungos ir Austrijos teisę. Konkrečiai kalbant, ji prieštarauja *KSchG* 6 straipsnio 3 daliai, ABGB 864a straipsniui ir 879 straipsnio 3 daliai. Remiantis reglamento „Roma II“ 4 ir 6 straipsniais, ginčijamos sąlygos teisėtumą reikia vertinti atsižvelgiant ne į šioms sutartims taikytiną teisę, bet į neteisėto veiksmo atlikimo vietos, t. y. Austrijos, teisę. Austrijos teisė taip pat taikytina pagal Romos konvenciją ir reglamentą „Roma I“ dėl to, kad TVP organizavo savo veiklą Austrijos rinkoje žinodama aplinkybes ir jai priskirtinos paslaugos buvo teikiamos Austrijoje.

30 2015 m. rugsėjo 3 d. sprendimu pirmosios instancijos teismas šį ieškinį patenkino. Taikydamas Austrijos teisę jis nurodė TVP nebenaudoti minėtame ieškinyje nurodytų sąlygų, palaikant verslo ryšius su Austrijoje reziduojančiais vartotojais.

31 2016 m. rugsėjo 13 d. nutartimi *Oberlandesgericht Wien* (Aukštesnysis apygardos teismas, Austrija), kuriam buvo pateiktas apeliacinis skundas, panaikino to teismo priimtą sprendimą ir grąžino bylą tam, kad jis tęstų tyrimą ir priimtų naują sprendimą. Jis nusprendė, kad nagrinėjant taikytinos teisės pasirinkimo sąlygos teisėtumą reikia atsižvelgti į Vokietijos teisę, tačiau, remiantis šia teise, bendrosiose sąlygose numatyta sąlyga yra nesąžininga, nes ji klaidina vartotoją, sudarydama jam įspūdį, kad sutarčiai taikytina tik Vokietijos teisė, neinformuojant jo apie tai, kad pagal reglamentą „Roma I“ ir Romos konvenciją jam taip pat taikoma apsauga, kurią suteikia šalies, kurioje yra įprastinė jo rezidavimo vieta, teisės, šiuo atveju – Austrijos, imperatyvios normos. Apeliacinis teismas nurodo, kad jei būtų daroma prielaida, jog taikytinos Vokietijos teisės pasirinkimo sąlyga yra teisėta, iš esmės pagal šią teisę reikėtų nagrinėti ir kitų sąlygų teisėtumą. Jo nuomone, taip pat reikia patikrinti, ar Austrijos teisėje įtvirtintos imperatyvios vartotojų apsaugos normos draudžia taikyti Vokietijos teisę vertinant ginčijamų sąlygų teisėtumą.

32 VKI ir TVP pateikė po skundą *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas, Austrija) dėl apeliacinio teismo sprendimo. TVP teigimu, Romos konvencija ir reglamentas „Roma I“ netaikomi, nes klausimai, susiję su bendrovių teise, nepatenka į jų taikymo sritį. Dėl bendrovės įstatų ir patikėjimo sutarties glaudžių sąsajų patikėtojai tiesiogiai dalyvauja bendrovės veikloje kaip tikrieji nariai. Be to, Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punkte ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatytos išimtys taip pat taikomos remiantis tuo, kad TVP, kaip administruojanti patikėtinė, naudojasi komanditorės teisėmis ir dėl to teikia paslaugas.

33 Šiomis aplinkybėmis *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar į Romos konvencijos 1 straipsnio 2 dalies e punkte ir reglamento „Roma I“ 1 straipsnio 2 dalies f punkte numatytą taikymo srities išimtį taip pat patenka susitarimai tarp patikėtojo ir patikėtinio, kuris patikėtojo vardu valdo komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalį, ypač tuomet, kai bendrovės įstatai ir patikėjimo sutartis yra glaudžiai susiję?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai:

   Ar Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad bendrovės su vartotoju sudarytoje patikėjimo sutartyje dėl narės komanditorės teisių esanti sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir pagal kurią taikytina valstybės narės, kurioje yra komanditinės ūkinės bendrijos buveinė, teisė, yra nesąžininga, jei vienintelis patikėjimo sutarties tikslas yra valdyti komanditorės teises, o patikėtojui suteikiamos tikrojo nario teisės ir prievolės?

3. Jei atsakymas į pirmąjį ar antrąjį klausimą būtų teigiamas:

   Ar šis atsakymas būtų kitoks, jei ūkio subjektas, teikdamas paslaugas, kurias jis privalo suteikti, neturi vykti į vartotojo rezidavimo vietos valstybę, tačiau privalo vartotojui pervesti dividendus ir perduoti kitas turtines teises, susijusias su kapitalo dalimi, ir informaciją apie veiklą, susijusią su kapitalo dalies turėjimu? Ar svarbu, koks teisės aktas taikytinas tokiu atveju: reglamentas „Roma I“ ar Romos konvencija?

4. Jei atsakymas į trečiąjį klausimą būtų teigiamas:

   Ar atsakymas būtų toks pat, jeigu dar buvo pasirašyta vartotojo paraiška įsigyti kapitalo dalį jo rezidavimo vietos valstybėje, ūkio subjektas internete pateikia informaciją apie kapitalo dalies įsigijimą, be to, vartotojo gyvenamosios vietos valstybėje įsteigiama mokėjimo agentūra, kurioje vartotojas turi įmokėti įnašą bendrijai, nors ūkio subjektas neturi teisės naudotis šia banko sąskaita? Ar svarbu, koks teisės aktas taikytinas tokiu atveju: reglamentas „Roma I“ ar Romos konvencija?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

34 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Romos konvencijos 1 straipsnio 2 dalies e punktą ir reglamento „Roma I“ 1 straipsnio 2 dalies f punktą reikia aiškinti taip, kad į šios konvencijos ir šio reglamento taikymo sritį nepatenka sutartinės prievolės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurių šaltinis yra patikėjimo sutartis dėl komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalių administravimo.

35 Šiuo aspektu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad reglamento „Roma I“ netaikymas klausimams, kuriuos reglamentuoja įmonių ir kitų juridinio asmens statusą turinčių ar neturinčių subjektų teisė, pavyzdžiui, dėl įmonių ir kitų juridinio asmens statusą turinčių ar neturinčių subjektų steigimo, registruojant ar kitokiu būdu, veiksnumo, vidaus organizacijos ar likvidavimo, kaip numatyta šio reglamento 1 straipsnio 2 dalies f punkte, siejamas tik su šių įmonių ir kitų juridinio asmens statusą turinčių ar neturinčių subjektų organizavimo aspektais (2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Kerr*, C-25/18, EU:C:2019:376, 33 punktas).

36 Tokį aiškinimą patvirtina Milano universiteto profesoriaus Mario Giuliano ir Paryžiaus I universiteto profesoriaus Paul Lagarde parengtas pranešimas dėl Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (OL C 282, 1980, p. 1), pagal kurį Romos konvencijos, kurią valstybės narės pakeitė reglamentu „Roma I“, netaikymas minėtiems klausimams yra susijęs su visais sudėtingo pobūdžio aktais, kurie yra būtini steigiant bendrovę ar reguliuoja jos vidaus veiklą arba likvidavimą, t. y. aktais, kuriems taikoma bendrovių teisė (2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Kerr*, C-25/18, EU:C:2019:376, 34 punktas).

37 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 49–55 punktuose, nors tokie sandoriai, kaip kapitalo dalių pardavimas arba patikėjimas, gali kelti bendrovių teisės srities klausimų, taip nėra sutarčių, kuriomis grindžiami šie sandoriai, atveju. Visų pirma vien tai, kad sutartis yra susijusi su „bendrovių teisės klausimais“, nereiškia, kad iš šios sutarties kylančioms prievolėms netaikomas reglamentas „Roma I“. Todėl šių klausimų nereikia painioti su sutartinio pobūdžio klausimais. Nagrinėjamu atveju VKI pareikštas ieškinys dėl veiksmų nutraukimo susijęs su piktnaudžiavimu, todėl ir su nagrinėjamų patikėjimo sutarčių tam tikrų sąlygų teisėtumu. Vadinasi, pagrindinėje byloje nagrinėjami klausimai patenka į sutartį reglamentuojančių teisės aktų, taigi ir reglamento „Roma I“, taikymo sritį.

38 Reikia priminti, kad, kiek tai susiję su prievolėmis, prisiimtomis pagal paskolos sutartį, kurią bendrovė sudarė prieš ją prijungiant prie užsienio bendrovės ir kuriai iki šio prijungimo buvo taikoma Romos konvencija, Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad šių prievolių aiškinimui ir vykdymui po tokio prijungimo toliau turi būti taikoma teisė, kuri joms buvo taikoma iki prijungimo (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 7 d. Sprendimo *KA Finanz*, C-483/14, EU:C:2016:205, 52–58 punktus).

39 Be to, nors šalys pagrindinėje byloje nesutaria dėl to, ar patikėtojai yra tikrieji nariai, šis bendrovių teisės srities klausimas neturi lemiamos reikšmės pagrindinėje byloje. Iš tiesų jis susijęs ne su galimų teisių ir pareigų, kurias pagal taikytiną bendrovių teisę patikėtojai turėtų komanditinių ūkinių bendrijų atžvilgiu, apimtimi ar galimomis patikėtojų pareigomis bendrovės kreditoriams, bet su piktnaudžiavimu, taigi su patikėjimo sutarčių tam tikrų sąlygų teisėtumu.

40 Šiomis sąlygomis, susijusiomis su tokiais klausimais, kaip TVP, kaip patikėtinės, atsakomybės apimtis, patikos paslaugų teikimo vieta ir patikėjimo sutarčiai taikytina teisė, siekiama sureguliuoti patikėtojų ir patikėtinių sutartinius santykius, todėl jos patenka į *lex contractus* taikymo sritį. Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjamoms prievolėms taikoma Romos konvencija ir reglamentas „Roma I“.

41 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Romos konvencijos 1 straipsnio 2 dalies e punktas ir reglamento „Roma I“ 1 straipsnio 2 dalies f punktas turi būti aiškinami taip, kad į šios konvencijos ir šio reglamento taikymo sritį patenka sutartinės prievolės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurių šaltinis yra patikėjimo sutartis dėl komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalių administravimo.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

42 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punktas ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad šiose nuostatose numatyta išimtis taikoma patikėjimo sutarčiai, pagal kurią paslaugos vartotojui nuotoliniu būdu turi būti teikiamos įprastinės jo rezidavimo vietos valstybėje iš kitos valstybės teritorijos.

43 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jau konstatavo, kad ginčijamos patikėjimo sutartys yra vartojimo sutartys, kurioms gali būti taikomos vartotojų apsaugos taisyklės, numatytos Romos konvencijos 5 straipsnyje ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnyje. Iš tiesų šios sutartys susieja savo profesinę veiklą vykdantį „ūkio subjektą“, t. y. TVP, su įvairiais „vartotojo“ statusą turinčiais investuotojais, t. y. fiziniais asmenimis, kurie sudarydami šias sutartis siekė tikslo, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su tokia veikla.

44 Vis dėlto šių straipsnių 4 dalyje aiškiai numatyta, kad tam tikros sutartys nepatenka į šių straipsnių taikymo sritį. Konkrečiai kalbant, Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punkte ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punkte identiškomis nuostatomis nustatyta, kad apsaugos taisyklės vartojimo sutarčių srityje netaikomos „paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik kitoje valstybėje nei jo įprastos gyvenamosios vietos valstybė“.

45 Iš šių nuostatų formuluotės matyti, kad Romos konvencijos 5 straipsnis ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 1 ir 2 dalys netaikomos, jei, pirma, yra paslaugų teikimo sutartis ir, antra, paslaugos vartotojui teikiamos tik kitoje valstybėje nei ta, kurioje yra vartotojo įprastinė gyvenamoji vieta.

46 Pirma, sąvoka „paslaugų teikimo sutartis“ turi būti suprantama taip, kaip sąvoka „paslaugų teikimo sutartis“, nurodyta šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies b punkte, ir sąvoka „teikiant paslaugas“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 dalies b punktą, nes ji susijusi su įsipareigojimu vykdyti tam tikrą veiklą už atlygį (šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Kerr*, C-25/18, EU:C:2019:376, 36–41 punktus).

47 Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad pagal tokią patikėjimo sutartį, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, patikėtinis už atlygį administruoja patikos dalyką. Todėl turi būti laikoma, kad tokios sutarties dalykas yra paslaugų teikimas, kaip tai suprantama pagal Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punktą ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punktą.

48 Antra, kalbant apie šalį, kurioje turi būti teikiamos paslaugos vartotojui, iš pradžių reikia nustatyti, ar šį klausimą reikia nagrinėti prieš nustatant sutarčiai taikytiną teisę, ar tuo pačiu metu.

49 Kaip savo išvados 71 punkte nurodė generalinis advokatas, paslaugų vartotojui teikimo vietos klausimu siekiama nustatyti sutarčiai taikytiną teisę, todėl jis turi būti nagrinėjamas prieš nustatant tą teisę.

50 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 36 punkte minėto pranešimo dėl Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės matyti, kad Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punkte numatyta išimtis pateisinama tuo, kad sutarčių, susijusių su paslaugomis, kurios teikiamos tik kitoje nei vartotojo gyvenamosios vietos valstybėje, atveju vartotojas negali pagrįstai tikėtis, kad jo kilmės valstybės teisė bus taikoma nukrypstant nuo bendrųjų šios konvencijos 3 ir 4 straipsnių nuostatų.

51 Taigi nagrinėjamos išimties negalima aiškinti taip, kad sąvoka „turi būti teikiamos“, kaip ji suprantama pagal reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punktą, reiškia sutartimi nustatytą pareigą teikti paslaugas konkrečioje vietoje, nebent paslaugų teikėjai, kaip antai TVP, pakenkiant vartotojų apsaugos tikslui būtų leidžiama pasirinkti taikytiną teisę remiantis sutarties sąlyga, kuria nustatoma paslaugų teikimo vieta. Kaip savo išvados 76 punkte pažymėjo generalinis advokatas, reikia patikrinti, ar iš paties paslaugų, dėl kurių susitarta, pobūdžio matyti, kad jos, kaip visuma, gali būti teikiamos tik kitoje nei vartotojo įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje.

52 Jeigu, kaip numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamose sutartyse, paslaugų teikimo vieta yra kitoje valstybėje nei ta, kurioje jas gauna vartotojas, turi būti laikoma, kad paslaugos teikiamos „tik“ kitoje nei vartotojo įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, tik tuo atveju, jeigu vartotojas neturi jokios galimybės gauti šių paslaugų savo gyvenamosios vietos valstybėje, t. y. tam, kad jas gautų, jis turi vykti į užsienį.

53 Šiuo atveju, kaip savo išvados 81 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tai, kad sumos, kurių reikia siekiant prisijungti prie ūkinės bendrijos, buvo pervestos į TVP patikėjimo sąskaitas Austrijoje, kad ši dividendus Austrijos vartotojams pervedė į Austrijoje esančias sąskaitas, kad iš patikėjimo sutarties išplaukiančias pareigas informuoti ji įvykdo siųsdama Austrijos vartotojams į Austriją ataskaitas dėl jos, kaip patikėtinės, vykdomo administravimo, ir tai, kad ji turi interneto svetainę, skirtą Austrijos vartotojams, kurioje jie gali susipažinti su informacija ir pasinaudoti savo balsavimo teise, rodo, kad šios paslaugos teikiamos nuotoliniu būdu vartotojo gyvenamosios vietos valstybėje, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Vadinasi, Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punkte ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punkte numatyta išimtis netaikoma.

54 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti taip: Romos konvencijos 5 straipsnio 4 dalies b punktas ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 4 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad šiose nuostatose nustatyta išimtis netaikoma patikėjimo sutarčiai, pagal kurią paslaugos vartotojui nuotoliniu būdu turi būti teikiamos įprastinės jo gyvenamosios vietos valstybėje iš kitos valstybės teritorijos.

Dėl antrojo klausimo

55 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ūkio subjekto ir vartotojo sudarytos patikėjimo sutarties dėl komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalių administravimo sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir pagal kurią taikytina valstybės narės, kurioje yra komanditinės ūkinės bendrijos buveinė, teisė, yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą.

56 Iš pradžių reikia priminti, kad Romos konvencijos 5 straipsnio 3 dalyje ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog iš esmės vartojimo sutarčiai taikoma vartotojo įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė.

57 Kadangi pagrindinėje byloje pareikštas ieškinys yra susijęs su Austrijoje gyvenančiais vartotojais, iš esmės Austrijos teisė turi būti taikoma patikėjimo sutartims, kurias šie vartotojai sudarė su TVP. Tačiau svarbu žinoti, ar į šias sutartis įtraukta teisės pasirinkimo sąlyga, pagal kurią turi būti taikoma TVP buveinės teisė, t. y. Vokietijos teisė, yra neteisėta dėl to, kad ji nesąžininga.

58 Nors Romos konvencijos 5 straipsnio 2 dalimi ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 2 dalimi iš esmės leidžiama nustatyti sąlygą, susijusią su taikytinos teisės pasirinkimu, vis dėlto reikia priminti, kad nesąžininga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, yra sąlyga, naudojama ūkio subjekto pardavimo sutarties bendrosiose sąlygose, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kuri klaidina vartotoją sudarydama įspūdį, kad elektroniniu būdu sudarytai sutarčiai yra taikoma tik šio ūkio subjekto buveinės valstybės narės teisė, neinformuojant jo apie tai, kad pagal minėto reglamento 6 straipsnio 2 dalį jam taip pat taikoma apsauga, kurią suteikia teisės, kuri būtų taikoma nesant šios sąlygos, imperatyvios normos, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes (2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation*, C-191/15, EU:C:2016:612, 71 punktas).

59 Tai, kas išdėstyta, taikoma visuotinai, o ne tik specialiai sutarčių sudarymo tvarkai, t. y. elektroniniam būdui. Dėl to prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi konstatuoti, kad ginčijama teisės pasirinkimo sąlyga yra nesąžininga, jei tenkinamos pirmesniame punkte nurodytos sąlygos, o tai turi patikrinti tas teismas.

60 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad į antrąjį klausimą turi būti atsakyta taip: Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ūkio subjekto ir vartotojo sudarytoje patikėjimo sutartyje dėl komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalių administravimo esanti sąlyga, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir pagal kurią taikytina valstybės narės, kurioje yra komanditinės ūkinės bendrijos buveinė, teisė, yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą, jei ji klaidina šį vartotoją sudarydama įspūdį, kad sutarčiai taikoma tik šios valstybės narės teisė, neinformuojant jo apie tai, kad pagal Romos konvencijos 5 straipsnio 2 dalį ir reglamento „Roma I“ 6 straipsnio 2 dalį jam taip pat taikoma apsauga, kurią suteikia nacionalinės teisės, kuri būtų taikoma nesant šios sąlygos, imperatyvios normos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

61 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktos pasirašyti 1980 m. birželio 19 d. Romoje, 1 straipsnio 2 dalies e punktas ir 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) 1 straipsnio 2 dalies f punktas turi būti aiškinami taip, kad į šios konvencijos ir šio reglamento taikymo sritį patenka sutartinės prievolės, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurių šaltinis yra patikėjimo sutartis dėl komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalių administravimo.**

2. **Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės 5 straipsnio 4 dalies b punktas ir Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 4 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad šiose nuostatose nustatyta išimtis netaikoma patikėjimo sutarčiai, pagal kurią paslaugos vartotojui nuotoliniu būdu turi būti teikiamos įprastinės jo gyvenamosios vietos valstybėje iš kitos valstybės teritorijos.**

3. **1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ūkio subjekto ir vartotojo sudarytoje patikėjimo sutartyje dėl komanditinės ūkinės bendrijos kapitalo dalių administravimo esanti sąlyga, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir pagal kurią taikytina valstybės narės, kurioje yra komanditinės ūkinės bendrijos buveinė, teisė, yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą, jei ji klaidina šį vartotoją sudarydama įspūdį, kad sutarčiai taikoma tik šios valstybės narės teisė, neinformuojant jo apie tai, kad pagal Konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės 5 straipsnio 2 dalį ir Reglamento Nr. 593/2008 6 straipsnio 2 dalį jam taip pat taikoma apsauga, kurią suteikia nacionalinės teisės, kuri būtų taikoma nesant šios sąlygos, imperatyvios normos.**

Parašai.